Kuntaliitto
Kommunförbundet

Jarkko Lahtinen

Lausunto

14.10.2015

Dnro 1765/03/2015

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto

Kuuleminen 16.10.2015

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2016 opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonala: Varhaiskasvatuksen kehittäminen ja rahoituksen riittävyys

Varhaiskasvatuksen resurssit

Kuntien peruspalveluiden järjestämiseen esitetään yhteensä 9 028 453 000 euroa. Määräraha kasvaa 528,1 miljoonalla eurolla eli 6 prosentilla. Peruspalveluiden valtionosuus sisältää opetus- ja kulttuuritoimen sektorilla varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen, asukaskohtaisen taiteen perusopetuksen sekä kuntien yleisen kulttuuritoimen rahoituksen laskennalliset perusteet. Hallitusohjelman mukaisesti valtionosuusrahoitukseen ei esitetä tehtäväksi indeksitarkistusta.

Oikean suuntaisena voidaan nähdä, että viime vuosien valtionosuusrahoituksen leikkausten jälkeen peruspalveluiden valtionosuus esitetään nostettavaksi nykyisestä 25,44 prosentista 25,52 prosenttiin. Muutos on kuitenkin vähäinen.

Valtionosuuden indeksitarkistusten tekemättä jättäminen sekä peruspalveluiden että opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalan valtionosuusrahoituksesta vähentävät kunnille kohdennettavaa valtion rahoitusta. Kuntaliitto on huolestunut kuntiin kohdistuvista valtionosuuksien leikkauksista ja rahoitusperiaatteen toteutumisesta, sillä kunnat vastaavat jo tällä hetkellä pääosin opetus- ja kulttuuritoimen palveluiden rahoituksesta. Hallitusohjelman mukaan hallitus on sitoutunut siihen, että valtionosuusleikkauksia tehdessään se vähentää kuntien tehtäviä samassa suhteessa.

Maahanmuuttajien määrän kasvun vaikutukset palvelujen järjestämiseen

Maahanmuuttajien määrän voimakas kasvu tulee lisäämään kuntien kustannuksia merkittävästi, myös varhaiskasvatuksen osalta. Lasten ja nuorten osalta paine kohdistuu ennen kaikkea varhaiskasvatus- sekä esi- ja perusopetuksen palveluihin. Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen palveluissa kuntien tulee saada täysimääräinen valtion rahoitus palveluiden järjestämistä varten.

Tällä hetkellä valtionosuusjärjestelmä ei tunnista lainkaan maahanmuuttajien varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Palvelut eivät ole kotikuntakorvausmenettelyn piirissä, joten vailla kotikuntaa olevien lasten rahoitusvastuu ei ole valtiolla kuten esi- ja perusopetuksessa. Varhaiskasvatuksen rahoitus sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Rahoitus perustuu pääosin ikäryhmittäisiin asukasmääriin. Asukasmäärät saadaan väestötietojärjestelmästä. Valtionosuus määräytyy kaikkien niiden henkilöiden mukaan, joille on väestötietojärjestelmään merkitty kotikunta Suomeen. Kunnat saavat valtionosuutta siis kaikista niistä henkilöistä, jotka on väestötietojärjestelmään merkitty ko. kuntalaisiksi. Tilapäisesti maassa oleskelevilla kuten turvapaikanhakijoilla ei ole kotikuntaa Suomessa eivätkä he täten ole mukana kuntien asukasmäärissä eivätkä valtionosuuden perusteena.

Varhaiskasvatuspalvelut sisältyvät kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmään, jolloin valtion rahoitusosuus on noin 25 % ja myönnetään kunnille ikäluokkaperusteisesti.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Erillistä rahoitusta maahanmuuttajien palveluiden järjestämiseen ei ole. Varhaiskasvatusta koskeva valtionosuusrahoitus ei tunnista maahanmuuttajien palveluiden järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamista. Varhaiskasvatuspalveluiden rahoitus ei myöskään huomioi korvausta vailla kotikuntaa olevien osalta, jolloin esimerkiksi turvapaikanhakijoiden palveluita ei rahoiteta valtion toimesta.

Varhaiskasvatukseen liittyvät avoimet kysymykset

Subjektiivista päivähoito-oikeutta ehdotetaan rajoitettavaksi 1.8.2016 lukien. Valtionosuusrahoitusta on esitetty vuonna 2016 vähennettävän 6,6 milj. euroa. Hallituksen esityksen mukaan vaikutus kuntien talouteen on 19,2 milj. euroa vuonna 2016. Vuodesta 2017 alkaen säästö on 62 milj. euroa, josta valtionosuus on 15,9 milj. euroa ja vaikutus kuntien talouteen on 43,1 milj. euroa

Lisäksi yli 3-vuotiaiden lasten ja kasvattajien määrää esitetään nostettavaksi 1:8:aan, jonka valtionosuusrahoituksen vähennys on 6,5 milj. euroa ja vuonna 2017 16 milj. euroa.

Kuntaliitto pitää esitystä kuntataloutta vahvistavana. Kuntaliitto pitää kuitenkin päivähoidon rajaamista koskevaa arviointia kokonaissäästöstä, 62 milj. eurosta, ylimitoitettuna. Kuntaliiton arvio on 36 miljoonaa euroa. Kuntaliitto vaatii vaikutusten arvioinnin täsmentämistä.

Päivähoitomaksuja esitetään korotettavaksi. Päivähoitomaksuista syntyvä lisätulo on arviolta 22 miljoonaa euroa vuonna 2016 ja vuositasolla 54 miljoonaa euroa. Muutokset tulevat voimaan 1.8.2016.

Esitys vahvistaa kuntien taloutta. Tulojen oletettu nousu on kuitenkin riippuvainen toteutustavasta. Päivähoito-oikeuden rajaus todennäköisesti myös hieman pienentää maksutuloja. Jotta kunnat ehtivät tehdä uudet maksupäätökset asiakkaille, tulee lakiuudistuksen olla valmis mahdollisimman nopeasti, viimeistään alkuvuonna 2016. Kokonaissäästön saavuttaminen edellyttää osapäiväisen palvelun henkilöstön suhdeluvun säilyttämistä ennallaan 1:13.

Käynnistetään varhaiskasvatuksen kehittämisohjelma Kehittämisohjelmalla vahvistetaan varhaiskasvatuksen laatua ja pedagogiikkaa sekä lisätään määräaikaisesti lastentarhanopettajien koulutusta. Varhaiskasvatuksen kehittämisohjelman rahoitukseen osoitetaan yhteensä 7 milj. euroa.

Varhaiskasvatuksessa työtekijöiden keski-ikä on 44,6 vuotta. Lähitulevaisuudessa nykyisten kelpoisuusehtojen mukaisista työtekijöistä tulee pulaa. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että mahdollistetaan mitoitusten mukaisen henkilöstön riittävyys myös tulevaisuudessa.

Varhaiskasvatuksen tulevaisuuden haasteet

Kehittäminen
- Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden valmistuminen ja paikallisten suunnitelmien tekeminen siten, että ne ovat käytössä 1.8.2017 alkaen
- Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen kaikille lapsille
- Perheille mahdollisimman joustavien palvelukokonaisuuksien muodostaminen lapsen edun mukaisesti jatkuvasti tiukkenevien normien vuoksi aiheuttaa ongelmia
- Yhteiskunnallisen keskustelun luomat uhkakuvat ja mielikuvat
- Vanhempien rooli omien lastensa kasvatuksessa yhteistyössä varhaiskasvatuspalveluiden kanssa
- Varhaiskasvatuksen kehittäminen tulee toteuttaa yhdessä palvelun järjestäjien kanssa

Rahoitus
- Turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien palvelujen valtion rahoituskriteerit eivät huomioi kaikilta osin kustannuksia.
- Päivähoidon subjektiivisen oikeuden rajauksen taloudelliset vaikutukset ovat ylimitoitettuja.

- Valtionosuuden leikkaukset lisäävät kuntien rahoitusosuutta myös varhaiskasvatuspalveluiden osalta
- Ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä, jotta voidaan turvata jokaiselle lapselle oikeus saada varhaiskasvatusta riittävästi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus- ja kulttuuri

Jarkko Lahtinen
erityisasiantuntija